

הקשר בין מצות סוכה וארבעת המינים

ראשי פרקים

	פתיחה
א.	שאלות
ב.	עניין א' - מצות סוכה
	- מצוות ארבעת המינים
	- הקשר ביניהם
ג.	עניין ב' - מצות סוכה
	- מצות ארבעת המינים
	- הקשר ביניהם

"בסכת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכת. למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל..." (ויקרא כג, מב-מג)

"ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל ושמחתם לפני ה' אלוהיכם שבעת ימים" (שם שם מ)

טיפות קטנות הביאו את הזרע הדל והמכונס לעלות ולבקוע מעל פני האדמה.

התעורר הזרע אל חיי האביב הצוננים מטל חיים המחיה את פני האדמה.

צמצומו המרחיב של החורף הביא את השדה לכלל חיים הנגלה לעינו של עובד האדמה בחודש האביב.

"מועד צאתך ממצרים"¹ – חג הפסח בא.

---

¹דברים טז, ו

עת ראשית הקציר עתה, יוצא העובד אל השדה ומגלו בידו, מגלה הוא עוז בנפשו ובשמחת עשיה של פועל מחל בקציר שדהו.

ומתוך חדוות העשיה וחשק הפעולה לוקח את ראשית קצירו אל הכהן אשר יניף את העומר, לרצונו, לפני ה'.

וכך סופר הוא שבעה שבועות מהחל חרמש בקמה עד סוף עונת האביב מחיית הנשמה בה הבשילה התבואה החדשה, ואת ביכוריו מעלה לירושלים בחדווה ובגילה, בקדושה ובטהרה – חג השבועות בא.

חודשי הקיץ מתגלים בעוזם.

חודש אב – הכח האוצר והמצמצם שבאמצעותו מתגלים ומתעצמים כחות החיים ביתר עוז וביתר זוך בחודש אלול – חודש הרחמים והסליחות.

ראש השנה, "זכרון תרועה", יום הדין הגדול.

יום הכיפורים לכפר על נפשותינו.

והנה הסתיו.

עת האסיף הגיע, אוסף האילן עליו מעליו, אוספים העננים תכול שמים בוחק ואוסף העובד את תבואת הארץ, עמל כחו ועוצם ידו אשר נתן לו הנותן כח לעשות חיל, אל תוך ביתו, מבצרו.

ואז, כאשר הכל מסודר מוכן ומכונס יוצא הוא החוצה ובונה לו דירת עראי על "אובל אולי"², ובתוך צילא דמהימנותא נוטל הוא בשמחה רבה ועצומה ארבעה מינים מהודרים ושונים, ארבעה כחות משלימים ומאגדם ומחברם ונהיים לאחד בידו.

העראיות, יוצרת ההתחדשות, כשנפגשת היא עם איחוד הדרם ושונותם של ארבעת המינים היא סוד יחוד קב"ה ושכינתיה, והיא המביאה את השמחה האדירה שבחג הסכות.

תשובה מתוך שמחה.

"ושמחת בחגך... והיית אך שמח"³

"השיבנו ה' אליך ונשובה..."⁴

---

²דניאל ח, ב. ובהרחבה באוה"ק א' עמ' רה במאמר מדרגות הודאות.

³

⁴איכה ה, כא

א. שאלות

"אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את

תבואת הארץ תחגו את חג ה' שבעת ימים"⁵

בולטת מאוד החזרה על חג הסוכות בפרשת המועדות שבספר ויקרא⁶. ניתן לראות שבחזרה זו מוסיפה התורה את מצות ארבעת המינים "ולקחתם לכם ביום הראשון..."⁷. וכן מוסיפה התורה וכותבת לנו את הטעם למצות הישיבה בסוכה "למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים".

נשאלת השאלה, אם כן, מדוע נזקקת התורה לחזור ולכתוב את חג הסוכות ומצות ארבעת המינים בנפרד מכל שאר המועדות?

עוד כמה שאלות העולות בקריאה שוטפת של פרשת המועדות הן:

- מדוע קובעת התורה את זמנו של חג הסוכות דוקא לאחר ראש השנה ויום הכיפורים, ימי התשובה?
- מדוע מצות ארבעת המינים נוהגת דוקא בחג הסוכות?
- "ושמחתם לפני ה' אלוהיכם..." – מהו ענין הדגשת ריבוי השמחה דוקא בחג זה?

על מנת לנסות לענות על שאלות אלו ננסה לברר את עניינם של מצות סוכה וארבעת המינים בשורשי דיניהם.

ב. עניין א'

מצות סוכה

מדיני המצוה הם ישיבה בסוכת עראי בעלת שתי דפנות וטפח לפחות כשסככה עשוי מדבר שאינו מקבל טומאה, עשוי לשם צל סוכה ודרוש להיות תחת כיפת השמים.

כמה עניינים עיקריים יש במצות סוכה:

---

⁵ויקרא כג, לט

⁶ויקרא כא

סוכה – סכך

”למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים”⁷ – על פסוק זה דורש רבה ”עד עשרים אמה אדם יודע שדר בסוכה, למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שדר בסוכה משום דלא שלטא בה עינא”⁸ ומסביר רש”י: ”דלא שלטא ביה עינא – שאינו רואה את הסכך וסוכה היינו סכך כשמה” כלומר, אדם צריך לדעת שיושב מתחת לסכך בכך שרואה אותו. וכן אנו רואים מרש”י שמדגיש את היות הסכך עיקר הסוכה בשורש השם ”סוכה”.

וכותב הרא”ש, בפ”ק דסוכה, שכל הדינים האמורים בסוכה הם דווקא בסכך, אם כן רואים אנו שעיקר עניינה של הסוכה הוא הסכך.

”תעשה” ולא מן העשוי

”חג הסוכות תעשה לך”⁹ – על פסוק זה דורשת הגמרא ”תעשה” ולא מן העשוי¹⁰, כלומר, הדגשת עניין עשיית הסוכה על ידי האדם.

סכך שמקורו מן הטבע

”זה הכלל, כל דבר שהוא מקבל טומאה ואין גידולו מן הארץ – אין מסככים בו”¹¹ – הסכך נדרש להיות עשוי מתוצרת טבעית שלא נעשה בו שימוש קודם לכן.

דירת עראי

הגמרא שואלת, מנין לסוכה הגבוהה מעשרים אמה שפסולה? והתירוץ שהתקבל הוא של רבא שאומר ”בסוכות תשבו שבעת ימים – אמרה תורה כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי”⁸ – עצם מצות סוכה היא הישיבה במבנה ארעי שצורת מבנהו אמורה להעיד עליו שאינו קבוע.

---

⁷ויקרא כג, מג

⁸סוכה ב ע”א

⁹דברים טז, יג

¹⁰סוכה יב ע”א

¹¹משנה סוכה א, ד

זכר לדור המדבר

"למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים" – הוראת עניין זכירת ענני הכבוד שבצילם הושיב הקב"ה את עם ישראל בדור המדבר, דור דעה, בצילא דמהימנותא, צל האמונה בקב"ה המכלכלם במן והשומר עליהם מכל פגעי המדבר בדרך שהיא למעלה מגדר הטבע הפשוט, כתינוק הנתון לרחמי אימו.

סיכום העניינים: האדם מצווה לישב במבנה עראי שהוא עצמו בנה שעיקרו הוא הסכך שיהא עשוי מדבר טבעי ולשם צל. כל זה הוא זכר להושבת דור המדבר בצילא דמהימנותא.

מצות ארבעת המינים

מדיני המצוה הם אגידתם ונטילתם של ארבעה מינים שונים. אתרוג, לולב, הדס וערבה. מינים אלו צריכים להיות שלמים וללא פגם. כיום דין זה נוהג ביום הראשון מדאורייתא ובשאר הימים מדרבנן זכר למצות ארבעה מינים שנטלו בבית המקדש. כמה עניינים עיקריים יש במצות ארבעה מינים:

מצוה מהודרת

"ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר"¹² – בגמרא¹³ מבואר, אליבא דחכמים, שהוקש דין "הדר" שבאתרוג לגבי שאר המינים מדכתיב "כפֹת תמרים" ולא "וכפֹת תמרים" דמשמע אתרוג לחוד וכל שאר המינים לחוד. אם כן צריכים אנו לדין "הדר" בכל ארבעת המינים. וכן מוכח עוד יותר מרש"י גבי לולב היבש שכותב¹⁴ "יבש פסול – דבעינן מצוה מהודרת דכתיב 'זה א-לי ואנוהו'¹⁵". ניתן לדקדק מכאן שעיקר מצותם של ארבעת המינים הם "דבעינן מהודר" וכן "ואנוהו" שעליו נאמר "התנאה לפניו במצוות- סוכה נאה, לולב נאה, ציצית נאה"¹⁶, כלומר שכמו

---

¹²ויקרא כד, מ

¹³סוכה לא ע"א

¹⁴שם כט ע"ב

¹⁵שמות טו, ב

¹⁶שבת קלג ע"ב

שמתנאים לפני הקב"ה בנוי הסוכה ובנוי הציצית כך גם בנוי ארבעת המינים. אלא שבארבעת המינים שנכתב בהם "הדר", ההידור במ הוא עצמו מעיקר הדין, דהיינו- ארבעת המינים שאינם מהודרים הינם פסולים מעיקר הדין!

נשאלת השאלה אם כן מהו גדר אותו "הדר" הנצרך בארבעת המינים? לתשובה יש לעיין ברש"י שכותב (סוכה כט ע"ב): "יאגדנו מלמעלה- אם נפרדו עליו יאגדם שיהו עולין עם השדרה כשאר לולבין". מלשונו הצחה של רש"י ניתן לדקדק שגדר "הדר" הוא שיהא המין דומה לשאר בני מינו כפי דרך גדילתם הרגילה והמקורית ללא שום שינוי כל-שהוא מהמין עצמו.

וכן, על דרך הדרוש, המילה "הדר" בלשון התלמוד פירושה "חזר", כלומר, שגדר "הדר" עניינו השיבה לעצמותו ומקוריותו של המין הכללי.

מעשה קניין לכל אחד ואחד

כל אחד ואחד חייב בנטילת לולב וכן האדם אינו יכול לצאת ידי חובה בלולב של אדם אחר, אלא חייב לעשות מעשה קניין בלולב על מנת שיהיה שייך לו.

מקור דין זה הוא מן הגמרא שדורשת¹⁷: "ת"ר "ולקחתם" - שתהא לקיחה ביד כל אחד ואחד, "לכם" - משלכם, להוציא את השאול ואת הגזול. מכאן אמרו חכמים אין אדם יוצא ביום טוב הראשון של חג בלולבו של חברו, אלא אם כן נתנו לו במתנה".

אגודה- יצירה חדשה

כאשר מעיינים בגמרא בדין לולב הגזול, ניתן להבחין בעניין הרמוז בין השורות.

ישנה הו"א שכאשר אדם יגזול לולב ויאגוד אותו יוכל לקנות אותו בשינוי השם: "מעיקרא הוה ליה אסא והשתא הושענא"¹⁸! אגידתם של ארבעת המינים השונים יוצרת שם אחר ואולי אף מהות אחרת מיוחדת ומחודשת.

---

¹⁷סוכה מא ע"ב

¹⁸שם ל ע"ב. וכן מוכח מרש"י לא ע"א ד"ה אין אוגדין את הלולב.

סיכום העניינים: מצוה על כל אחד ואחד לקנות לעצמו ארבעה מינים שיהיו שלמים כל-אחד כדרך גדילתו של אותו המין, ולאגדם יחד.

הקשר בין הישיבה בסוכה לארבעת המינים

לאחר שניסינו לעמוד על כמה מענייני החג השונים, נוכל בסייעתא דשמיא לנסות ולהבין את עניינו המרכזי, המהותי והשורשי של חג זה המכונה במקורות בשם "החג"¹⁹ המיוחד! ובעזרת ה' נזכה להתבונן באור חדש, מקיף וכולל בענייני החג.

כבר הוזכר שחג הסוכות נבדל בכך שהתורה נצרכת לחזור ולשנותו פעם נוספת בפרשת המועדות. שניות זו מורה על היות חג הסוכות החג המיוחד שכל החגים במהותיהם מפנים מבטם אליו, ויותר מכך אפשר לומר שהוא המעולה שבחגים, דהיינו, שבו ההתעלות הרוחנית גבוהה ושלמה מכולם.

עיקר עבודתנו בעולם היא עבודת התשובה וההשתלמות המתמדת. תשובה לשון שיבה, לשוב אל הקב"ה, לשוב אל עצמנו, אל טבענו הפנימי, אל שורש מהותנו היותר עמוק ויותר נשגב אשר ניתן לנו בחסד עליון ממקור החיים עצמם. ובחסדו יתברך העניק לנו, לעמו, את החגים אשר נחגגים במועדים שונים.

'חג' לשון חגיגה והקפה, 'מועד' לשון יעד ומטרה. לכל מועד, לכל פרק זמן, ישנה מטרה. ובתוך פרק זמן זה של המועד ישנם חגים שעניינם הוא להביאנו, עם ה', אל "החוג המקיף את כבוד ה'"²⁰. עולים אנו במעלות התשובה באמצעות מעגל השנה המרומם: חג הפסח, חג השבועות, דרך הימים הנוראים, אל עבר חג הסוכות ושמיני עצרת חג שמחת תורתנו. אחת החוליות המשמעותיות בשרשרת חגים אלו היא חג הסוכות, הטומן בחובו את מצות ארבעת המינים.

חג הסוכות- חג האסיף.

---

¹⁹ לדוגמה: "ובחג נידונים על המים" (ר"ה פ"א מ"ב). וכן הרבה במקורות.

²⁰ רש"י הירש על פרשת המועדות בספר ויקרא.

בשמחה רבה אוסף האדם את עמל כפיו מן השדה אל הגורן, עמל כפיו אשר גידל ביזע רב במשך חודשי החורף הקרים ובימי השרב הלוהטים.

והנה התבואה מוכנה.

מביט האדם בעונג על כוחו ועוצם ידו אשר עשה לו חיל זה, אך לא ולא, יצא הוא אל דירת עראי לישיב בצילא דמהימנותא, בצילו של "הוא, הנותן לו כח לעשות חיל"²¹. יושב הוא בדירת עראי ויודע, כי אין ודאות מושלמת בעולם, אלא ש"בכל עולם, בכל איש עולה תמיד בעלייתו מידת ודאותו"²², וההשתלמות היא השלמות, "והיא התשובה הגמורה שצדיקים גמורים באים על ידה להיות עולים מעלות בעלי תשובה"²³.

יושב הוא בסוכתו הנאה, ובהתבוננו אל עבר הסכך נזכר: 'מה נאה סכך זה, מן הטבע נלקח, אינו מקבל טומאה, בעשר אצבעותי' בניתיו - לא נעשה מעצמו, לשם צל סוכה הינו'.

ומיד ממשיל זאת לאדם עצמו, אשר עליו מוטלת העבודה לשוב את טבעו ושורש נשמתו. וזאת, כמובן, אך ורק מכח הרצון המתעורר בו. ובעוד הוא מתענג מזיו הדרת סוכתו, ובנפשו מתעורר אור החיים הזועק לשוב אל מקורו-שרשו, נתקל מבטו במראות ההדר המונחים לפניו: "פרי עץ הדר כפ'ת תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל"²⁴. מביט בהם בחיבה יתרה, ולנגד עיניו רואה עצמו ימים מועטים לפני פרוס החג בעודו טרוד במציאת ארבעה מינים מהודרים, שהרי עיקר מצוותם בהידורם, בשלמותם, כדרך גדילתם המקורית. מעות רבות הוצאו בעבורם ולא יוכל להשאילם מחברו, שכן מצוה על כל אחד ואחד לקחת ארבעה מינים לעצמו.

משולים ארבעת המינים לארבעה סוגי הנפשות שבעם ישראל: בעלי התורה, בעלי מעשים טובים, שלמי אלו ואלו וחסרי אלו ואלו.

---

²¹ דברים ח, יח

²² אורות הקודש ח"א עמ' רה מאמר 'מדרגות הודאות'

²³ אורות התשובה יד, א

²⁴ ויקרא כג, מ

לכל ידוע, שכשם שפרצופיהם של בני האדם שונים זה מזה, כך דעותיהם שונות וכך גם שמם שונה, ובעקבות אלו גם מהותם, הווייתם ותפקידם בעולם שונים. אולם בל נשכח, על כל אחד ואחד באשר הוא מוטלת החובה לשוב ולגלות את שורש נשמתו, את תכונותיו העצמיות הייחודיות לו, ואת תפקידו בעבודת בוראו, שלשמו ירד לזה העולם, עולם התיקון וההתעלות.

נוטל הוא ביד ימינו את בעל התורה והמעשים הטובים, 'הצדיק' המשפיע לכל, ובשמאלו את שאר המינים, ובאגידתם יחד יוצר יצירה חדשה, נשמה חדשה, הויה חדשה, שם חדש, כלל עצמותי ומאוחד, נשמת כלל ישראל המאוחדת.

הישיבה בסוכה מורה על עצם התשובה בכת. הישיבה בסוכה היא פסיבית, "סוכה" לשון נקבה. לעומת זאת, מצות נטילת ארבעה מינים היא מצוה בפועל. הנטילה היא אקטיבית, "ארבעה מינים" לשון זכר. החיבור בין שתי מצוות אלו כמו החיבור בין איש לאשתו. צד האיש הפרקטי, המעשי יותר, וצד האישה הכללי יותר. "אשר יצר את האדם בצלמו, בצלם דמות תבניתו, והתקין לו ממנו בניין עדי-עד"²⁵ - הבניין השלם עדי-עד כולל את שני הצדדים. כששני צדדים אלה מסודרים יחד באופן נכון, בטהרה ובקדושה, כאשר התפקידים מובנים, מבוררים ומבוקרים באמת- אז הדברים מביאים לידי "משמח חתן וכלה"²⁶. כן בעניין מצוות אלו, הסוכה וארבעת המינים, העשויים מחומרים טבעיים גשמיים של עץ, סכך, סוגי פירות וענפים שונים. החיבור ביניהם מטביע בם את הוד הקודש שממעל לכל טבע. חיבור זה יוצר אגודה מאוחדת, תוצרת חדשה, והיא המביאה לידי השמחה הגדולה שבזה החג. התשובה אל עצמנו בכוח עם החיבור והאיגוד בפועל מביאים לידי התחדשות מתמדת. התחדשות המביאה לידי שמחת החג, "זמן שמחתנו"²⁷. "ושמחת בחגך והיית אך שמח"²⁷ "השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם"²⁸

---

²⁵מתוך ברכות הנשואין

²⁶מתוך 'שיחות הרצי"ה' – מועדים' ח"א עמ' 123

²⁷ע"פ דברים טז, יד-טו

ג. עניין ב'

עניין מהותי נוסף ישנו בעניין הקשר בין מצות סוכה למצות ארבעה מינים:

מצות סוכה

שלוש דעות שונות מובאות בגמרא²⁹ בעניין הטעם לפסול סוכה הגבוהה למעלה מעשרים אמה.

דעת רבה - "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל" - עד עשרים אמה אדם יודע שדר בסוכה.

דעת ר' זירא - "וסוכה תהיה לצל יומם מחרב" - עד עשרים אמה אדם יושב בצל סוכה. למעלה מעשרים אמה אין אדם יושב בצל סוכה אלא בצל דפנות.

דעת רבא - "בסוכות תשבו שבעת ימים" - אמרה תורה כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי. עד עשרים אמה אדם עושה דירתו דירת עראי.

על מנת לברר מהי הדעה המתקבלת למסקנה, דוחה הגמרא³⁰ את דעותיהם של רבה ור' זירא בטענה שהפסוק שרבה לומד ממנו מדבר על העבר - "ידיעה לדורות", והפסוק שר' זירא לומד ממנו מדבר על העתיד - "לימות המשיח", ולכן לא שייך ללמוד מהם לדין מצות סוכה. אולם הפסוק שממנו לומד רבא מדבר על ההווה, ולכן דעתו היא שהתקבלה.

מצות ארבעה מינים

ארבעת המינים כנגד שם הו"ה:

בבית יוסף³¹ מובא בשם הרקאנטי עניין היות ארבעת המינים רומזים לשם הו"ה ברוך הוא. כל מין הינו אות אחרת בשם הו"ה.

---

²⁸איכה ה, כא

²⁹סוכה ב ע"א

³⁰שם ע"ב

³¹טור אורח חיים סימן תרנא

ארבעת המינים רומזים לתורה:

ברוקח הלכות לולב, בתניא רבתי ובגר"א בספרו "אדרת אליהו", מובאים רמזים נפלאים הקושרים בין ארבעת המינים לכל חלקי התורה שבכתב ושבעל-פה.

ארבעת המינים כנגד עם ישראל:

במדרש רבה³² מובא עניין היות ארבעת המינים כנגד סוגי הנפשות שבעם ישראל.

האתרוג, שיש בו טעם וריח- כנגד אלו שיש בהם תורה ומעשים טובים. הלולב, שיש בו רק טעם- כנגד אלו שיש בהם רק תורה. ההדס, שיש בו רק ריח- כנגד אלו שיש בהם רק מעשים טובים. והערבה, שאין בה לא טעם ולא ריח- כנגד אלו שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים.³³

אם כן, רואים אנו שמצות ארבעה מינים רומזת על שלושה דברים: שם הוי"ה, התורה ועם ישראל.

אגידתם של ארבעה מינים אלו מרמזת על שם הוי"ה, היה הווה ויהיה, שהוא נותן התורה המתגלית על ידי עמו, עם ישראל, בעולמו.

"קודשא בריך הוא

אורייתא וישראל חד הם"³⁴!

החיבור בין הישיבה בסוכה לארבעת המינים

הישיבה בסוכה מרמזת על עניין האמונה מהעבר, האמונה בעתיד ויישומן בהווה:

האמונה מהעבר- "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל"³⁵. שבעת ענני הכבוד, הסוכות בדור המדבר, דור שכולו אמונה ובטחון בקב"ה, אשר קיפל בעזו וכלליותו את כל הדורות כולם והטביע בקרב כולם את ה'למעלה מן הטבעיות', את אור ה' העליון הרחב

---

³²פרשת אמור

³³נעוד מתוך הספר 'כשרות ארבעת המינים' של מכון 'אמרי דוד'.

³⁴זוהר פרשת אחרי מות

³⁵ויקרא כג, מד

והחופשי- "זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כללותיך, לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה"³⁶.³⁷
האמונה בעתיד- "וסוכה תהיה לצל יומם מחרב..."³⁸. לימות המשיח, כאשר כל עם ישראל ישבו תחת סוכה אחת באחדות אמיתית, וסוכה זו תהיה להם לצל, לעונג ולמסתור³⁹ מפני המזיקים.
יישומן בהווה- "בסוכות תשבו שבעת ימים"⁴⁰. שאיבת העוצמות מן העבר וכוחות הנפש מרוח העתיד - להתרומם ולהשתלם על-ידם בהווה, בכל רגע ורגע בחיי היחיד בפרט והאומה בכללותה.

יבוא האדם ויטול ארבעה מינים אלו בתוך סוכה זו.
יבוא האדם ויאחד שם הוי"ה זה מתוך צל האמונה בהיה, בהווה וביהיה.

"יהי רצון מלפניך...אותיות שמך המיוחד תקרב אחד אל אחד והיו לאחדים ביד, ולידע איך שמך נקרא עלי...כי כוונתי ליחדא שמה דקודשא בריך הוא ושכינתיה...ליחד שם י"ה ב"ה ביחדא שלים בשם כל ישראל. אמן"⁴¹!

"שובו אלי ואשובה אליכם"⁴²...

---

³⁶ירמיה ב, ב

³⁷אגרות הראיה ח"ג עמ' נט

³⁸ישעיה ד, ו

³⁹רש"י סוכה ב ע"ב ד"ה לימות המשיח

⁴⁰ויקרא כג, מב

⁴¹מתוך התפילה לפני נטילת ארבעת המינים מ'שערי ציון'.

⁴²מלאכי ג, ז